

Nataša
Solomons

KLEOPATRA

Preveo
Marko Mladenović

 Laguna

Naslov originala

Natasha Solomons

CLEOPATRA

Copyright © Natasha Solomons, 2025

Originali published in the English Language in the UK
by Manilla Press, an imprint of Bonnier Books UK
Limited, London.

The moral rights of the Author have been asserted.

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno mojoj deci Luku i Lari,
koja su, na moje ogromno olakšanje,
mnogo bolji prijatelji od Ptolemejeve.*

„Još me ne znaš.“

Antonije i Kleopatra, III čin, scena XIII*

* Prevod Živojin Simić i Sima Pandurović; Viljem Šekspir, Celokupna dela, knjiga četvrta, Bigz – Narodna knjiga – Nolit – Rad, Beograd, 1978. (Prim. prev.)

KLEOPATRA

Želim da me vidite onakvu kakva sam. Možete da me prezirete, da me volite ili da me se gnušate, ali najpre me upoznajte. Rodila sam se kao devojčica i boginja. Buduća kraljica, budem li toliko poživela. Očev dvor vrvi od neprijatelja, od kojih su neki članovi moje sopstvene porodice. Njihova zloba mi mili po koži kao mravi, a da su pakosne misli dela, one bi mi se, poput mrava, uspuzale uz noge kolenke i pojele mi oči. Pa ipak, nisam sasvim sama. Harmija mi je pripadala od samog početka. Uzeli su je od majke koje se ne seća i podarili mi je toplu i nahranjenu mlekom, još sklupčanu iz materice. Boginji treba sluškinja da je dvori, sluškinja uobličena u skladu s njenim potrebama kao što oblutak uglačavaju i oblikuju ruke mora. Sveštenici su mi je izabrali kada su otkrili da se rodila pukih nekoliko trenutaka posle mene. Volja je bogova da zauvek budemo zajedno. Kao odojčad smo spavale u istoj kolevci – jer ja ne volim da budem sama – tela smeštenih jedno uz drugo udobno kao da smo dve vekne koje narastaju u peći, njenih prstiju savijenih na mom vratu. Dojile su nas sestre robinje, rame

uz rame. Kako smo rasle, ona je, u skladu s mojim željama, spavala pored mene ili u podnožju mog kreveta.

Kada mi je jezik bio kadar da govori, dala sam joj ime. Dotad nikakvo nije imala. Jer svaki njen deo pripadao je meni – čak i njeno ime. Harmija, izvor radosti. Ona kaže da je ta radost što sam je videla u njoj bila moja sopstvena radost odražena, čista i svetla. Ona je moja robinja, pa ipak dugo ni u jednom trenutku nije poželela da bude slobodna. Jer kada volimo, nismo li svi robovi zadovoljni u svojoj podjarmljenosti? I tako, na sopstveni način, pripadam i ja njoj, vezana lancima ljubavi.

Od jutros smo od praskozorja u velikoj biblioteci. Učenjačka pera grebu po listovima papirusa kao kad miševi vuku noge. Niko od njih ne obraća nimalo pažnje na nas jer mi smo ovde svakog jutra s mojim učiteljem, koji zadaje Harmiji i meni neki tekst da ga prepisemo a onda nas ispituje tihim šapatom kako bi proverio koliko smo ga razumele. Sunce promalja nos kroz visoke prozore kao znatiželjni školarac koji se nada da će prepisati moj rad. Ušiljeni stubovi su brižljivo postavljeni daleko od redova klupa kako nam sunce, dok putuje po nebu, ne bi bacalo nezgodne senke na beleške. Mozaici su u prigušenim bojama da ne bi privlačili pogled posvećenim učenicima. Voda se igra u plavim fontanama kako bi hladila vazduh i smirivala duh. Velika biblioteka muzeja* podeljena je na odeljke, u skladu s jezikom, a zatim prema temi i abecednom redu. Obožavam obrasce i podele znanja, sam sistem mi se dopada isto kao kakva sjajno naslikana

* Ovde u izvornom značenju hrama posvećenog muzama. (Prim. prev.)

slika ili istkan komad tkanine. To je hram, posvećen i samim muzama i učenju. Prvosveštenik bibliotekar se šunja između polica u svojoj odori, spreman da posavetuje ili izvadi štap skriven u rukavu da udari po prstima svakog nesrećnog učenjaka uhvaćenog kako krši pravila – ostavlja trag na nekom svitku iz biblioteke ili, najgore od svega, krijumčari unutra popodnevnu užinu. Hrana i voda su strogo zabranjene, iz straha da se ne oštete svici ili primame glodari. Harmija i ja uživamo da podbadamo velikog bibliotekara. Krišom unosimo komadeške sira koje su zapravo obojeno drvo, bokale vina čiji sadržaj nije tečnost već staklo, čisto da bismo ga zavilavale. Mada sam sigurna kako se mene ne bi usudio da udari štapom po prstima.

Danas među učenjacima osećam neki nespokoj. Znam iako mi niko ne govori, štiteći me od te istine kao što lepršavo palmino lišće štiti od sunca, da žitelji Aleksandrije mrze mog oca. Koren problema je Rim; Rim koji nam godinama štipka granice, merka bogatstvo. Egipat je možda bogat, ali naše vojske nisu dorasle rimskim legijama. Gledali smo druge zemlje kako padaju, oborene kao drvo za građu, dok se njihova blaga i narodi odvlače nazad u Rim. Rimsko moć je izgrađena na pljački, robovima i pohlepi. Ono što ne poseduju, oni izgaze i spale. Mi smo poslednji svetionik slobode okružen mračnim rimskim morem. Jednoga dana će napasti i nas.

Iz očaja, moj otac je kupio odlaganje od Rima u vidu zvanja „prijatelj i saveznik rimskog naroda“. Zvanje je obećanje da nas oni zasad neće progutati. Ali cena koju je on morao da plati bila je prevelika, ogromna čak i za jednog faraona. I, nažalost po ovozemaljsku stranu polja trske,* bogokraljevi moraju da povećavaju porez. Egipatski narod

* U egipatskoj mitologiji polje trske je naziv za raj. (Prim. prev.)

zamera svom kralju što ih džepari u ime Rima. Njihova mržnja je obično mlaka. Gundava nesklonost koja nikada ne opada niti se usijava u nasilje. Ali njihovo neprijateljstvo je sada proključalo. Otac se ponovo obratio Rimu, da moli za pomoć protiv sopstvenog naroda. Da je mene pitao, rekla bih mu da je to greška.

Na očevu molbu došao je rimski izaslanik da pokuša da ispregovara mir među ljudima, smiri njihovu srdžbu. To je sve dodatno pogoršalo. Harmija kaže da je taj nesrećni Rimljanin slučajno ubio mačku, pregazivši je točkovima svoje kočije. Nisam sigurna da ju je uopšte ubio – niti da je dotična mačka uopšte postojala, da nije samo stvorena kao žrtva u uobraženom zločinu kako bi se ubistvo opravdalo. Rimljanin je zacelo bio optužen za ubistvo neke mačke – jednog našeg božanskog stvorenja – a gomila, pomamljena za krvlju, zaklela se na osvetu. Očevo mešanje i zalaganje za Rimljanina samo je dodatno razjarilo rulju, koja je izvukla nesrećnika iz kuće i raščerečila ga, otkinula mu glavu od tela, prosula mu creva kao što bi mačka mišu, ostavila ga u komadima na kaldrimi. Od tog trenutka bilo mi je jasno da otac gubi svaki uticaj koji ima, i odonda svakog dana osećam kako se on dodatno topi.

Ako ovde ima došaptavanja, onda je onaj nespokoj dospelo u dvorac. Pa ipak, u drugim pogledima, sama biblioteka deluje mirna kao i uvek; u sredini muzeja, ispred velikog četvrtastog bazena, predsedava sam Platon. On je izvajan kako gleda uvis ka otvoru u krovu hrama, ali usled nakrivljene glave i namrštenog izraza izgleda manje zaokupljen dubokim razmišljanjem koliko brigom o nevremenu. Uzdišući, čitam i proveravam svoj prevod sa aramejskog na grčki. To je navodno poezija, ali mnogo su mi draži izvorni grčki stihovi, koji su zemljaniji, elegantniji i duhovitiji. Ovi aramejski

stihovi sasušeni su kao stare ruže. Radije bih proučavala one spise o pitanjima poreza na poljoprivredno zemljište koje smo tumačili prošle sedmice. Harmija se suzdržava da ne zevne i, zastenjavi, lupa čelom po klupi. Kikoćući se, gurkanjem je laktom. Nakon što nas je propitao u vezi s groznom pesmom, ja tačno odgovorila na sva pitanja a Harmija ni na jedno, učitelj uzdiše.

„Hajdemo. Dozvolite da vas otpratim nazad u dvorac“, kaže on.

„Molim vas, želim da ostanem ovde. Samo malo. Ne morate da ostajete s nama. Dobro nam je samima“, govorim.

On obično shvata da je moja molba otpuštanje i povlači se s lepim željama, ali danas odmahuje glavom.

„Neću vas ostaviti bez čuvara“, kaže i daje znak. Prilazi deset ratnika.

Navikla sam na njihovo prisustvo, ali Harmija i ja umećemo vešto da ih izbegavamo kada je neophodno. Možda je to budalasto, ali u svojoj samouverenosti verujemo da ako možemo da umaknemo svojim čuvarima, možemo da nadmudrimo sve atentatore.

„Pažljivo spremite tekstove za sutra“, govori on.

Mene ne treba podsticati, dok Harmiju ništa ne bi moglo da primami. Nju akademska stremljenja nimalo ne zanimaju, mada još nisam sreća dvorjanina koga ne može da očara, ni roba koga ne može da nagovori da joj preda tajne koje je sakupio.

Kada on ode, Harmija i ja se šetamo kroz biblioteku, ne obazirući se na čuvare koji nas prate. Na moje olakšanje, oni se drže na pristojnom odstojanju. U svakom različitom odeljku čitaonice nalaze se izrezbarene drvene klupe i stolovi postavljeni u pravilnim razmacima. Kamena zgrada je ogromna, ukrašena stubovima, svaki urešen u skladu sa odeljkom u

kome se nalazi: u grčkom su dorski, a u egipatskom iskle-sani, osvetljeni egipatski potpornji. Grčki odeljak je najveći i najružurbaniji, pretrpan učenjacima kao kavezi kokoši na pijaci. Idući po veličini je onaj posvećen egipatskom jeziku, pun učenika i sveštenika koji proučavaju tekstove s tajnama religije i božanskog zakona. Tu su i drugi prostori posvećeni stranim jezicima, listom pedantno poređanim – latinski, aramejski, galski i još svitaka na jeziku troglodita, kao i prelepo ilustrovani tekstovi na arapskom i sirijskom jeziku. Harmija i ja klizimo kroz sve to, prolazimo pored urednog saća svitaka u papirusu, pergamentu i papiru naslaganih kao u košnici. Dok prolazimo kroz grčki odeljak, zastajem i pažljivo skidam svitak s jedne visoke police. Jedan mladić me iznenađeno gleda, zaustivši da prigovori što sam ga skinula, a onda, videvši ko ga je uzeo, brže-bolje zatvara usta. Žurimo dalje dok ne stignemo do mog omiljenog dela biblioteke.

Tu je praznije nego u odeljku „Brod“. Povlačimo se iza jednog stuba i sedamo na ivicu njegovog postolja. Harmija vadi slatkiše iz tunike – sakrivene smo od pogleda sveštenika-bibliotekara. Ti svici nisu ni o brodovima ni o okeanima ni o pomorskim zakonima, već listom dokumenti koje su fara-oni tokom godina zaplenili s brodova što bi dojedrili u luku. Ovdašnji zakon nalaže da bibliotekari moraju pregledati sve svitke što ulaze u aleksandrijsku luku i ako posredi nisu verzije tekstova koji se već nalaze ovde, onda oni moraju biti pozajmljeni biblioteci i prepisani. Razume se, nesreć-nom trgovcu ili putniku nikada se ne vraća izvornik, samo prepis. Moj otac i njegovi očevi pre njega nakraduckali su se i nakupili znanja iz svih krajeva sveta i naslagali ga tu na te ulegle i preopterećene police.

Nekoliko minuta sedimo ćutke, a čuje se samo kako sisa-mo prokrijumčarene slatkiše. Vazduh se kadi ruzmarinom i

smirnom kako bi se terali moljci i drugi odvratni insekti, ali prisutan je i suv miris samih svitaka papirusa, koji mi sada obezbeđuje da misli i reči imaju miris, biljni i primamljiv. Bacam pogled prema grčkom odeljku, gde se čuvaju izvorni Aristotelovi i Platonovi rukopisi. Njih su filozofi napisali sopstvenom rukom, pretačući svoje ideje na same papire koji se još drže ovde. Učitelj nam ih je pokazao jednog popodneva kada smo ga zadovoljile na nedeljnim ispitima. Tačnije, ja sam se dobro pokazala i za Harmiju i za sebe.

Unutar ovih zidova su svici što podrobno opisuju čitavu istoriju od opsade Troje (jaje iz kojeg se sama Jelena izlegla drži se u drugom delu muzeja) do samog Aleksandra i čak do mršavih dostignuća mog oca. Te police sadrže čitav svet u misli, ideji i mogućnosti. Pa dobro, čitav grčki i egipatski svet, no da li je ijedan drugi zaista važan? Brišem ruke o tuniku, brižljivo uklanjajući svaki trag lepljivosti, a onda razvijam svitak koji sam pozajmila. Harmija mi se nagine preko ramena da gleda.

To je životna priča prvog Ptolemeja, Aleksandrovog generala i mog pretka. Naša loza faraona listom potiče od njega. Posle Aleksandrove smrti Ptolemej, njegov omiljeni general, dao je da se Aleksandrovo telo smesti u sanduk od kovanog zlata koji je, s vremenom, donesen u novi grad Aleksandriju, a Ptolemej je postao prvi faraon nove dinastije, moje. Volim da proučavam pojedinosti o njegovom životu, tužnoj Aleksandrovoj smrti, rođenju novog grada. Mrtvi kralj u svom zlatnom sanduku. O tome mogu da čitam trista godina kasnije zato što Ptolemej nije bio samo vojnik već i pripovedač, kazivač sopstvenog života. To mi je omiljeni svitak i ovde ga čitam toliko često da veliki deo znam napamet. Danas ne čitam više od prvih nekoliko rečenica, a onda se naslanjam leđima na stub.

„Mislim da ću ja biti kao Ptolemej, Harmija.“

„Naravno da hoćeš. Vladaćeš i bićeš mudra i voljena.“

„Da, hoću. Ali i pisaću o tome kao što je on to radio. Napisaću sopstvenu istoriju.“

Harmija me gleda, pomalo iznenađena ali zagolicana. „Ja neću napisati ni jednu jedinu reč koju baš ne moram. S druge strane, ja imam sreće. Nikoga neću zanimati osim u pogledu toga kako odražavam tebe. Ti si dvor, a ja samo mirna površina vode u bazenu, koja služi da bi ti izgledala još veličanstvenija.“

Smejem se i govorim, sa nevericom: „Znači da grešiš u svim svojim radovima samo da bih ja izgledala bolja?“

Harmija se ceri. Naslanjam se na stub i nastavljam.

„Napisaću sopstvenu istoriju. I ona će jednoga dana stajati ovde u biblioteci, a za hiljadu godina ljudi će dolaziti u biblioteku i čitati moju priču, baš onakvu kao što se odigrala. Videće me. Upoznaće me kao da su prošli kroz moj dvor. Neću prepustiti drugima da me prevedu. Biću kao Ptolemej. Sama ću napisati sve do reči.“

Harmija načas sluša, ozbiljnog izraza. Zatim dodaje sa zajedljivim kezom: „Nek ne bude preduga, Kleo. Možda da ne radiš mnogo stvari, onda nećeš morati sve da ih zapišeš.“

Smejem se a ona se smeši. Teglim se, zevam, uverena da će ta biblioteka trajati zauvek kao i ideje koje sadrži.

Harmija i ja upriličujemo u dvorcu trke škorpija, koje grebu nogama po glatkim mermernim podovima. Klićemo od radosti, podbadamo ih da požure, gurkamo ih slamkama. Ali onda se, na moju razdraženost, pojavljuju uspaničene

robinje i prekidaju igru. „Šta ako vas neka ubode, princezo?“, pitaju. Niko ne brine da bi se Harmiji išta moglo dogoditi.

U svakom slučaju, ne obraćam pažnju na to. Uхватivši je za ruku, jednostavno vodim Harmiju dublje u vrtove, izbegavajući sve dvorske čuvare, pa dajemo insektima da se trkaju u limunovim gajevima gde kućni robovi ne mogu da nas pronađu. Obožavam Harmiju zato što se pošteno bori, sikće svojoj škorpiji da pobedi, nikada namerno ne gubi iako sam joj gospodarica i princeza. Igramo se toliko dugo da ne primećujemo kako se tama uvukla u gajeve svuda oko nas. Kradom se vraćamo u dvorac, nadajući se da niko neće primetiti, ali naravno da primete. Uočavaju nas u trenu, a meni su haljine prošarane prugama prljavštine.

Komandant dvorske garde besan je kao ris.

„Rečeno vam je da danas ostanete s čuvarima. Čitavo kraljevsko osoblje traži vas obe već satima“, govori trepereći od ljutnje.

Želim da mu kažem kako su prilično beskorisni kada im je trebalo toliko vremena da nas pronađu, ali ne želim to dodatno da pogoršavam. S druge strane, podseća me strah, možda je pretnja upornija nego obično. Pomišljam na onu mačku i onog Rimljanina i krv na kaldrmi i malko mi pripada muka.

„Traži vas otac“, kaže on.

Znam da će kazna biti gora zbog toga što je otac morao da me čeka. Sigurno je dao da se robovi išibaju što nisu uspjeli da me dovedu. Ćutke pešačimo do njegovog stana. Uveče retko šalje po mene. Uglavljen je na prestolu i kada proba da ustane, videvši me, shvatam da se zaglavio. Žurim do njega i klečim mu pod nogama kako bih ga poštredela poniženja. On mi stavlja ruku na obraz, vlažnu od znoja, i priginje mi se da mi šapne na uvo.

„Zdrava si i čitava. Drago mi je što si zdrava i čitava.“

Ja sam jedino njegovo dete na koje gleda s pravom naklonošću. Njegova neosporna miljenica. Zabavljam ga svojom lepotom i pameću. Ali moja porodica ne poštuje ljubav i naklonost, samo moć. A otac je rano odlučio da ona bude moja. Nisam najstarija, ali otac želi da ga ja nasledim. Znam da će jednoga dana moć i Egipat doći meni, a ne ostalima. Doći će, ili ću ih uzeti.

„Tata? Veliki faraone?“

Ljubim ga u vlažan dlan.

„Ujutru krećemo za Rim. Potreban mi je savet“, govori.

Iznenadeno buljim u njega. Ne treba njemu savet, treba mu vojska. Plaši se da će rulja stići do dvorca. Nije izgubio samo naklonost naroda, izgubio je kontrolu. Nada se da će mu Rim dati vojnike da je povрати. Gledam ga u oči, i prvi put vidim da je uplašen. Beži i vodi me sa sobom.

Dvorac je u metežu čitave noći dok se robovi spremaju za to iznenadno putovanje. Moja braća i sestre treba da ostanu, tako da će moje najstarije sestre Kleopatra Trifena i Berenika vladati preko ovlašćenog zastupnika. One nisu faraoni, već zamene za oca. Nisam uverena kao otac da one razumeju tu razliku. Ocu je namera da se vrati s vojskom koju će mu Rimljani obezbediti i da se uglavi nazad na presto. Sa rimskim legijama pored njega, svaki šapat o pobuni će utihnuti, a ako ne bude, legije će ga osloboditi disidenata. Zabrinuta sam zbog njegovog nauma. Ne dopada mi se što se obraća strancima da mu pomognu s problemima Egipta, pogotovo što su u pitanju Rimljani. Oni lakomo gledaju naše obale, merkaju

naša bogatstva kao nezvani gosti što balave na gozbi. I čudi me njegov izbor da mu moje starije sestre greju presto. One ne mare ni za koga osim jedna za drugu i nerazdvojne su kao večer i noć. Mene mrze, svaku naklonost spalila je prednost koju otac daje meni, i ja ih oprezno izbegavam.

Jedina mi je uteha što je u ovoj pometnji komandant dvorske garde zaboravio da me kazni zbog malopredašnjeg nestašluka u limunovom gaju.

„Princezo.“ Komandant garde mi prilazi, glave pognute iz poštovanja. Želudac mi se prevrće.

Nije zaboravio. Na moj užas, pod budnim okom robinja u dečjoj sobi, jednom mladom čuvaru s brkovima tankim kao paukove noge naređuje se da kazni Harmiju zbog našeg rđavog vladanja. Gledam, plačući, kako je šibaju. Mene ne smeju da kažnjavaju, ali još više me boli što nju gledam kako pati. Dve robinje me drže za ramena, sputavajući me kako ne bih mogla da se isprečim šibi, i stojim tamo s limunovim lišćem u kosi, gledajući je kako prima našu kaznu, dok mi moja pobednička škorpija puzi u vrećici na pojasu, a suze i slina mi prugaju obraze.

Posle toga nas puštaju da pobegnemo u moje sobe i ona sedi na podu moje odaje, leđa prošaranih crvenim tragovima udaraca, dok joj suze izbijaju ispod oteklih kapaka. Druga robinja joj neguje rane, briše krv, stavlja oblog od mekinja na otekline. Guram Harmiji vrećicu sa svojom pobedničkom škorpijom. Ona je prihvata, steže me za ruku i ne pušta. Samo Harmija zna da sam, u duši, samo devojčica s limunovim lišćem u kosi.

Ležimo u krevetu, jedna pored druge, isprepletenih nogu. Gledam kako ispred prozora rudi rumena svetlost zore. Još, ne mogući da spavam, razmišljam o Rimu i slušam škorpiju u svojoj vrećici u mraku, kako grebe, grebe.

KLEOPATRA

Ne želim da idem u Rim. Za svojih trinaest godina nikada nisam napuštala Egipat i uprkos svim opasnostima i smicalicama na dvoru, Aleksandrija mi je dom. U poređenju s njom Rim je prljav i bučan, čak i iza zavese moje nosiljke. Dok me nose kroz ulice, preplavljuje me smrad. Ukus trulog povrća i mesa iz kasapnica i sveprožimajući zadah znoja i ljudske kože grebu me pozadi u nosu i grlu. Njušim smirnino ulje namazano na zapešća u pokušaju da sprečim žuč da mi se podigne u želucu. Put krivuda, uzak i taman kao vena, a ja čeznem za širom otvorenim ulicama doma. Ovde nema vetrića sa okeana, samo prevreli miris govana i pišačke – na svim uglovima postavljeni su krčazi da ih pune svi građani i robovi, a oni se onda ostavljaju za bojadžije i peraće pa čitavo mesto bazdi na ustajalu mokraću. Došli smo pre više od dva meseca i ja žudim da idem kući.

Drum kojim idemo zakrčen je volovskim zapregama poređanim njuška uz rep i vikom slobodnjaka* i robova, čiji bičevi pucaju na koščatim leđima stoke. Izvirujući iza

* Robovi koji su stekli slobodu. (Prim. prev.)

zavesu, načas ugledam Harmiju kako hoda pored nosiljke i pokušava da održi korak, zaobilazeći rastopljene krugove balege. Mašem joj, a ona mi šalje poljubac. Vidim nekoliko očiju koje se dive veličanstvenoj nosiljci, čiji su zlatni podupirači načičkani stotinama različitih uglačanih školjki i crnih skarabeja, i debelim crvenim zavesama. Većina, međutim, gundā i psuje zbog neugodnosti. Naša povorka nosiljki i slugu zakrčuje već prometnu ulicu, a mišićavi robovi sa obe strane mašu teškim batinama kako bi raskrčili put.

Naprasno se čuje jauk na nebu, bezmalo ljudski krik tuge. Cimam zavesu u stranu i bacivši pogled uvis, vidim jato pataka šiljkana, flotu strela što jedri ka suncu, obrisa oštarih kao izbrušeno sečivo naspram sve svetlijeg neba. Divim se njihovom čudu, zastaje mi srce. Oni odlaze u trenu, a mene probada bol što ih vidim kako nestaju. Pomno pretražujem nebo, nadajući se da ću ih opet nakratko ugledati, i, na svoju radost, bivam nagrađena kada se ptice okrenu i ponovo pojave na nekoliko sekundi, da bi se zatim stopile sa oblacima koji kao da se rastvore da bi ih primili. Primećujem da je i Harmija zastala kako bi se zagledala u nebo, u potrazi za patkama. Ona stoji na ulici, potpuno nepomična, dok gomile naviru oko nje kao reka što žurno teče oko stene. Sa zabrinutošću vidim da je naša povorka isprednjačila malo bez nje i dovikujem je. Prepavši se, ona hita da nas sustigne, gurajući se kroz gužvu koja sada hrli u prostor ostao od povorke koja je krenula. Guram ruku kroz prozor, a njeni vlažni prsti se češu o moje.

Nosiljka se zaustavlja ispred jedne jednostavne vile uvučene s puta, okružene bujnim vrtom. Staza od izbeljenog kamena vodi između stražarskih redova pomorandži i limunova sa žbunjem mirte u podnožju, lišća koje polako poprima ljubičastu nijansu, obloženog prašinom i prepunog

leptirova. U fontani ispred ulaza kupa se Neptun, držeći svoj uglačani trozubac toliko visoko da izgleda kao da želi da nabije sunce. Pa ipak, to je vila, a ne dvorac. Nije mi jasno zašto moramo da idemo kod Rimljanina Katona, a on neće kod nas; moj otac Aulet je bogokralj. Ne znam zašto otac toliko poštuje Katona. Ovaj je samo senator, ali navodno čuven po poštenju, integritetu i tvrdičluku. Potonje me ne zanima, a u prva dva sumnjam. Tek treba da sretnem Rimljanina kome je stalo i do koga drugog osim do sebe, i do čega drugog osim do rimskih interesa.

Kada naša družina stigne do kraja staze, rob nam otvara vrata. Nosiljke se spuštaju na tlo i Harmija mi pruža ruku da izađem. Stojimo u velikom i suncem okupanom predvorju oivičenom oltarima i ovenčanim kipovima njihovih bogova oko niskog bazena. Oni mi izgledaju mali i loše isklesani, sa izobličanim, nezgrapnim udovima, jer vajarevoj ruci nedostaje božanska suština. Oni neće u sumrak oživeti i zaplesati. U užurbanoj delatnosti otac izranja iza zavese svoje nosiljke, krupan i znojav, a ipak se nasmeši čim me vidi. Namiguje mi. Briga i naklonost me bodre. U mesnatim naborima na ručnim zglobovima i kobasicama na vratu vide mu se graške znoja. Žalim robove što su ga doteglili dovde, i gledam kako jedan od njih povraća u uglu, iscrpljen od napora. Na to niko ne obraća pažnju. Još robova i slugu okuplja se oko mog oca kralja, obilno ga nudeći rashlađenim platnom i pićima začinjenim ružama i lekovitim biljem, ohlađenim u reci. Zadržavam se dalje pozadi dok mi Harmija namešta ogrtač i drago kamenje pričvršćeno mi za kosu. Posle nekoliko trenutaka pred nama se pojavljuje neki čovek kose bele kao što mu je toga, kože izborane i žute kao stari papirus. On mumla niz komplimentata, ali laskanje mu je otrcano kao i lice. Otac se trza, ali ne može da izrazi nezadovoljstvo.

„Senator Katon je spreman da vas primi, veliki Aulete, moćni vladaru Egipta i zemalja Nila“, zaključuje čovek sa zamahom ruke.

Da je ta izjava o moći tačna, a ne samo prazna priča, onda mi ne bismo bili ovde, prisiljeni na jutarnji *salutatio** jednom običnom senatoru i sudiji. Otac pruža ruku, a ja je prihvatam. On stavlja svoju klizavu šaku na moju. Teši ga što sam kraj njega. Znam koliko ne voli politiku i manevrisanja.

„Misliš li da je dobio poklone koje smo poslali?“, šapće, zabrinut.

„Naravno da jeste“, smirujem ga. „Ubrzo će ti lepo zahvaliti za njih.“

Ili bi bar trebalo, mislim se, ali sa ovim Rimljanima ništa nije sigurno. Dok letimice gledam oca, bledog i znojavog od brige, znam da bi radije bio kod kuće u dvorcu, jeo smokve i prezreli sir, dok mu stopala lupkaju uz vesele pesme probranih muzičara. Prigušujem uzdah, dok mi frustracija i razdraženost nagrizzaju naklonost prema njemu.

Idemo za onim čovekom, ali on nas, na moju zbunjenost, vodi pravo kroz triklinijum** sa sofama presvučenim svilom i tavanicama oslikanim freskama u mnogo manju prostoriju dopola okupanom tamom. Najpre me udara miris. Još govana. Prinosim zapešće nosu i pokušavam da odagnam vonj. Ne mogu da razlučim čoveka u tmini. Onda ga vidim. Isprva sam pomislila kako sedi na prestolu, a onda shvatam da je na klozetskoj šolji, toge podignute oko struka, dok mu se u preponama vidi gnezdo stidnih dlaka. On ne ustaje, već stenje a za tim sledi mokro štrcanje kada izmet padne u kofu koja se već preliva. Otac stoji i blene u njega, ćutke i utučen.

* Lat.: pozdrav. (Prim. prev.)

** Lat.: *Triclinium* – starorimska trpezarija oko koje su bile postavljene tri ležaljke. (Prim. prev.)

Hvata me za ruku, ne znajući šta da radi. Meni u grlu navire gađenje i meša se s besom zbog uvrede. Jedva se usuđujem da dišem, što deluje mudro imajući u vidu okolnosti.

„Dobro došli, veliki faraone, vladaru Crvenih zemalja i one Crne“,* govori čovek, za koga sada shvatam da je Katon glavom i bradom. „Izvinite što vas dočekujem ovako bez časti i raskoši koje zaslužujete, ali uzeo sam laksativ pre no što smo dobili obaveštenje o vašoj nameri da nas ovog jutra posetite u Rimu.“

To je očito laž. Naš karavan darova upozorio bi ga na naš naum.

„Razumemo i ne vređamo se, senatore“, odgovara moj otac faraon, terajući se da bude ponizan, praveći se da Rimljanin ne izmišlja. „Trebaju nam vaš savet i pomoć, ne prazna svečanost.“

„Svejedno“, odvrća Katon, „draže bi nam bilo da smo vas dočekali kako dolikuje. Ako ništa drugo, ima hrane i muzike.“

Gledam unaokolo i sad primećujem da je po strani u prostoriji postavljena trpeza: čini je sa ušeceranim smokvama i lubenicom, suvo meso, boce vina, gorko lišće posuto semenkama nara, zdele sa uljem, hrpe maslina u začinskom bilju i vekne hleba ukrašene zamršenim pletenicama; neka krupna punačka riba sa staklastim, nevidećim očima i oljuštenom kožom i punjeni paun na leglu od limuna i oraha, čije je perje sa očima zaglibljeno u limun tako da jelo bulji u nas kao div Argus.** Pored njega su zbijena tela nekoliko desetina pečenih prepelica. Pa ipak, ta hrana je kao gozba

* Crvene zemlje se odnose na pustinju koja je štitila Egipat s dve strane, dok su sami Egipćani svoju zemlju zvali Kemet (Crna zemlja), po plodnoj crnici u dolini Nila. (Prim. prev.)

** Svevideći Argus – stvorenje iz grčke mitologije, div sa očima po čitavom telu, od kojih je polovina uvek budna. (Prim. prev.)

iz podzemnog sveta, ne budi nimalo apetita jer prostorija je prepuna poganog i prožimajućeg mirisa iz Katonovih creva. Muzičari ne mogu da stanu u sobicu, tako da se zvuk lire i žalobnog pevanja prosejava kroz otvorena vrata. Primećujem da iako se izvinjava zbog neobičnog i neprimerenog dočeka, Katon ne prima k znanju kako bi zapravo trebalo da se on pojavi pred kraljem Auletom.

„Molim vas, ako ne želite da jedete, sedite. Sedite“, govori Katon mašući rukom, kao da je faraon neki običan molilac.

Čekam, nadajući se da će ga otac ukoriti zbog nepoštovanja. Razmenjujem pogled s Harmijom, jer ona i ja smo bile svedoci kada su i manje uvrede izazivale zveckanje zuba što se rasipaju i prskanje krvi, crvene kao vino, na zid. Harmija se trza od iščekivanja, ali otac samo zapanjeno trepće i guta pljuvačku, kao debeljuškasta i blistava bik-žaba. Časak kasnije, ne znajući šta drugo da radi, seda, pušta mi ruku i smešta se na ivicu jedne male sofe. Ona zaškripi pod njegovim zamašnim stasom.

Obojicu ih pomno gledam, srca opterećenog tugom. Volim oca, no od ljubavi nisam slepa pred njegovom nesposobnošću.

„Došli ste po moj savet“, kaže Katon.

Ne stižem da ga čujem, jer u tom trenutku pojavljuje se neka žena i krivi glavu ka ocu – Rimljani se ne klanjaju čak i kad nisu na klozetskoj šolji.

„Servilija“, govori Katon. „Moja sestra. Došla je da ponudi gostoprimstvo kraljevskoj princezi.“

Rastrzana sam, jer iako želim da ostanem sa ocem, slušam politiku i preporuke čuvenog Katona, miris je nepodnošljiv i žudim da pobegnem. Kako stvari stoje, nemam izbora, jer otac mi pokazuje da pođem sa Servilijom.

Preko volje, Harmija i ja izlazimo za njom u vrt. Iza lođe prekrivene vinovom lozom nalazi se potez zelenog raja

spokojne lepote, ali ja sve to posmatram s nestrpljenjem. Ja sam princeza, budući faraon, ali zato što sam žena, Rimljanin Katon me je isterao u vrt s decom i psima. Tu je mirisno žbunje duda, lišća srebrnog naspram jarkoplavog neba. Jedan izvajani Prijap* nabreklog kurca vreba u lugu breza, za koje pretpostavljam da su preobražene nimfe, pretvorene u drveće kada su pokušale da pobegnu od njegovog silovanja. To je tajanstveno i dražesno, ali ja ne marim. Koža mi se ježi od razdraženosti kao da sam se osula od vrućine.

„Jeste li za malo vina?“, pita Servilija. „Ili biste da obiđemo viridarijum?“**

Nestrpljiva, odmahujem glavom. Ne zanimaju me ruže što se protežu preko prašnjave rešetke i krase kipove sladostrasnih rimskih bogova. Želim da čujem Katona kako govori, jer kako inače mogu da savetujem oca?

Vidim je kako kratko klima glavom, dok joj na uglovima usana igra stisnut osmejak, kao da sam tačno ono što očekuje: strana princeza, razmažena, neuglađena. Uzimam vazduh.

„Zanimalo me je da čujem o čemu će moj otac i vaš brat raspravljati“, govorim. „Treba mi da znam kakav će mu savet on dati.“

Servilija načas ćuti, kao da me još posmatra. „Saveti mog brata su na glasu. To ne znači da su ispravni.“

Tada shvatam da nije Katon skovao taj plan da me odvoji od oca, već sama Servilija. Zagolicana sam i naprasno, vrućina me manje razdražuje, galama zrikavaca je manje odvratna, i gledam je sa interesovanjem. Oči su joj prijatno plavosive, obrubljene gustim trepavicama, ali izraz im je toliko prepreden da sam sigurna da im ništa ne promiče.

* Bog plodnosti, sin boga vina Dionisa i boginje Afrodite. Nije bio samo bog telesne ljubavi već i zaštitnik vinograda i vrtova, zbog čega su se njegovi kipovi tamo stavljali. (Prim. prev.)

** Lat.: *viridarium* – zeleni vrt. (Prim. prev.)

„Eto, gospodo, mislim da sam se predomisllila. Prošetajmo se po viridarijumu. Volela bih da se odmorim u hladu fontane.“

Idemo polako, Harmija trudeći se da me zakloni od baržne vatre sunca, ali pokazujem joj da prestane da prtlja. Kada se malo udaljimo od vile, Servilija otpušta robove i čeka da ja to isto uradim sa Harmijom.

„Ona ostaje. Radije bih uklonila svoju senku“, kaŕem.

Servilija klima glavom, prihvatajući njeno prisustvo. Ide dugim prstima po vodi što prska; duge trepere tamo gde ona odbleskuje svetlost, bojeći izmaglicu.

„Postoji li neki savet koji biste dali?“, pitam.

Ona se sada osmehuje, topla i otvorena. Zubi su joj beli i sitni kao biserčići.

„Čula sam da ste lepi. To me nije zanimalo“, govori. „A čula sam i da ste pametni. Pametniji od svoje braće i sestara.“

Ne uključuje mog oca, ali obema nam je jasno šta hoće da kaŕe. Minuli su puki meseci otkako smo se Harmija i ja trkale škorpijama u dvorcu, no to opet kao da je bilo davno. Tada sam bila dete. Više nisam. Servilija se ne odnosi prema meni kao prema detetu, već kao prema ćerci moga oca, princezi. Dok govori, izraz joj se smračuje i uozbiljuje.

„Moj savet je ovo: vratite se kući i nagovorite velikog Auleta da se pomiri sa zaraćenim frakcijama u vašoj zemlji. Ne traŕite vojsku od Rima. Cena je prevelika.“

„Moj otac je nezamislivo bogat“, kaŕem. „Moŕe da plati svaku cenu.“

Servilija vrti glavom. „Pohlepa ljudi u Rimu nezajaŕljiva je i čak kada biste čitav Egipat pretvorili u novac, njima to ne bi bilo dovoljno. Bićete u trajnom ropstvu prema Rimu, ne samo vaš otac već i svi njegovi naslednici.“

Savet uobličava tako da ŕacne i mene.

„Zahvaljujem vam na uvidu“, govorim. „On je mudar i promišljen, ali sigurno razumete zašto oklevam. Zašto ga

vi dajete? Izvinite na neposrednosti, ali zašto je vama stalo, gospodo, hoće li Egipat spasti na siromaštvo, a njegovo zlato biti otpremljeno preko mora?“

Servilija me gleda ozbiljnog izraza, ali na uglu usana joj se trza osmeh.

„Sviđa mi se vaša promućurnost“, kaže.

„Ne skrećite mi pažnju laskanjem“, govorim. „Nisam muškarac. Neće delovati.“

„I ne pokušavam“, tiho će ona. Duboko udiše i uzdiše. „Pompej želi da vaš otac dobije njegove legije. Želi da mu vaš otac bude dužnik. Teži da stavi u džep Egipat i sva njegova bogatstva.“

„A vi ne volite Pompeja? Ne želite da ga vidite kako se goji od našeg zlata?“

Njoj sav humor iščezava s lica, a glas joj tvrdne. „Mrzim Pompeja. Ubio mi je prvog muža. Bilo je to kukavičko ubistvo. Jednoga dana će dobiti odmazdu koju zaslužuje od bogova. Do tog dana neću pomagati ubici sinovljevog oca.“

Proučavam njen izraz, pun gađenja i srdžbe. Verujem joj.

„Ako vas Mars ne čuje, molite se Ozirisu“, kažem. „Njegova osveta je brza i opaka. On će odvući Pompeja u podzemni svet, nemog i samog. Rimske molitve tamo neće dospeti do njegove duše.“

Ona se klanja glavom.

„Šta biste da moj otac i ja uradimo?“, pitam.

„Otplovite kući. Idite odmah i težite pomirenju. Inače ne može biti sreće za vas. Gramzivi senatori će pretopiti vašu krunu u novčiće.“

„Ali bez rimske vojske, kako će moj otac ostati kralj?“

„Kakav će kralj on biti ako on i njegovi naslednici budu vlasništvo Rima?“

Ne odgovaram. Ona izražava one strahove što su mi već bili u grudima otkad mi je otac kazao da ovamo dolazimo

kao molio. On ne sme da proda Egipat. Neću dozvoliti da budem vlasništvo Rima. Treba da budem kraljica, ne pokretna imovina. Samo se nadam da će me on poslušati.

Vraćamo se u vilu, i zatičemo Katona kako još sedi na klozet-skoj šolji. On govori dok mi ulazimo, zastajući samo načas. Auletu jezik leti po usnama, brz kao u gekona. Katon nastavlja.

„Znakovi su protiv vas. Zar jutros niste videli one ptice? Patke su kružile a onda odletele na istok. Augur* kaže da su kreštale u letu. Vaša situacija je opasna. Bogovi upozoravaju da vam se ne pomaže. Rimljani sada neće želeći da vam daju vojsku.“

Uzbunjenom Auletu se zateže lice.

„Razumem. Ako moram da kupujem protivno upozorenju vaših bogova, cena je visoka“, kaže.

U meni se razjaruje bes. Ja shvatam nešto što otac ne shvata, da ga Katon sprema za to da bude isceđen, da se bogatstva Egipta preliju u Rim. Bacam pogled na Serviliju, a ona me gleda kao da govori: „Vidite šta sam vam rekla? Budite oprezni.“

Otac ustaje i kreće napred kao da želi da se rukuje s Katonom a onda, setivši se na čemu senator sedi, okleva. Katon, međutim, bezbrižan, pokazuje mu da priđe i, pridigavši se malko sa svog otrovnog prestola, ljubi Auleta u obraz.

Dok odlazimo, Servilija mene ljubi u obraz i pritom mi šapće na uvo: „Savet sam vam dala prijateljski. Ne dozvolite da vam otac postane kralj prosjak.“

* Rimski sveštenik koji je po letu ptica ili drugim nebeskim pojavama proricao budućnost. (Prim. prev.)

Želim da razgovaram sa ocem nakon što su se njegovi debeli savetnici povukli na spavanje. Oni ne vole kada im jedna devojka protivreči. Čekam dok on ne ode u krevet, a zatim mu nečujno ulazim u odaju i sedam na dno kreveta. Koža mu je voštana i bela. Čitavog života posmatram očeve greške, lakomost i ulizištvo njegovih savetnika, čija suva došaptavanja vrede koliko i prelistavanje starog papirusa. Kod kuće sedim pored oca u velikoj biblioteci u Aleksandriji i učim kako se ne vlada. Istinski radosnog vidim ga samo kada uzme svoju drvenu frulu i svira. Tada se njiše na sopstvenu muziku, zamašnog stasa za promenu maltene gracioznog, sa detinjim izrazom blaženstva na licu koji mu preobražava crte u iznenađujuću ljupkost. Trebalo je da bude putujući muzičar a ne kralj, ali takva je volja bogova. Morao je da vlada kako bih ja mogla da nasledim njegov presto.

Ovlaš mu prelazim vrhovima prstiju po obrazu, a on mi se smeši.

„Tata, nemoj nas prodati Rimu. To je ceđenje.“

On je bled, ali se i dalje osmehuje. „Ceđenje koje možemo da priuštimo.“

„Ne. Žele potpuno da nas unište kako bismo se utopili u Rimsko carstvo, kao mleko u lan.“

„Šta bi ti da učinim? Treba nam pesnica Rima.“

„Novcem kojim bi platio Rimu umesto toga plati našim građanima. Upotrebi ga da sakupiš sopstvenu vojsku.“

„Oni neće da se bore za mene, dete.“

„Onda ih plaćaj dok ne budu hteli. Taj novac će se vraćati u Egipat, kao što kiša s neba uvek pronade put do Nila. Ali ako našim zlatom budeš zalivao Rim, onda će njihove reke bujati, njihova zemlja se debljati.“

Govorim skoro sat vremena, a on sluša. Postavlja pitanja a ja se trudim da odgovorim najbolje što mogu. Iznosim mu Servilijino upozorenje a on se mršti, nezadovoljan, ali ne pita ni kako ni zašto sam došla do takvog gledišta. Naposljetku uzdiše i zatvara oči.

„Odlučiću sutra kada se budem naspavao, Kleo. Ali tačno je da mi se ovde ne dopada. Hrana mi ne prija želucu. Neće mi biti žao da otputujem kući.“

Ljubim ga za laku noć i u krevet odlazim lakša srca, gotovo uverena da sam ga nagovorila.

Živimo u vili koju nam je Pompej pozajmio. On kao da očekuje našu zahvalnost, ali ona je skućena i miriše na rečni mulj i otpadne vode. Čeznem za slanim morskim vazduhom, urminim palmama i vetrom što peva kroz visoku trsku. Rim je pun velikih ljudi, kao šuma nezgrapnih hrastova, ali dvojica su viši od svih ostalih: Pompej i Cezar. Oni su spojeni u neugodnoj podeli moći, ali grad je podeljen na frakcije. Idemo oprezno, trudeći se da kupimo nove prijatelje na svakoj strani. Otac želi da kupi dovoljno senatora koji će u senatu odobriti njegov zahtev za rimskim legijama. Oni se nećkaju i mute vodu, prave se neradi. Otac šalje izaslanike da se cenkaju. Veliki ljudi Rima imaju cenu. Tokom narednih sedmica dozvoljavamo uglednim građanima da nam dolaze u posetu i obasipaju nas komplimentima. Senatori se smeškaju i trepću i ukazuju ocu kako se mogu kupiti, za određenu cenu. Podržaće njegovu molbu senatu za legije u zamenu za zlato i gotovinu. Aulet im zahvaljuje na njihovoj pohlepi, koju preimenuje u dobrotu. Ali već planiramo put kući. Usled toga osećam olakšanje kao prozračan morski vazduh

Aleksandrije. Čekam da vidim hoće li Servilija ponovo doći, ali ne vidim joj lice među drugim Rimljanima. Samo je njoj pošlo za rukom da me zainteresuje. Ostali svi liče u svom laskanju i lakomosti. Njihovi lepljivi komplimenti ostavljaju mi na koži talog nalik medu i ja žudim da ih sperem.

Sedimo u vrtu vile i slušamo frulaše kako sviraju. Gledam oca kako blista od sreće kada stigne glasnik. On je siv od prašine i napola pada s konja. Sama životinja je više no polumrtva, upalih sapi, frkće olujni vetar. Robovi hvataju čoveka kada se skljoka i nose ga do nas, pa ga polažu na tlo ocu pod noge. Usne su mu ispucale, krvave i kaljave. Jedan rob ga gurka nogom, dok ne progovori.

„Jedna ćerka vam je mrtva. Druga se proglasila za faraona“, šapće.

„Koja je mrtva?“, pita otac s nedostatkom tuge.

„Kleopatra Trifena. Berenika se proglasila za faraona.“

Ocu se veoma razrogačuju oči. Više ga ranjava to izdajstvo nego vest o smrti druge Kleopatre.

„Kako je umrla?“, pitam.

Glasnik odmahuje glavom. „Ne znam. Iznenadna bolest.“

Iznenadna bolest zvana Berenika. Oduvek sam mislila da su mi sestre vezane jedna za drugu kao isprepletene puza-vice. Sada je jasno da je jedna puzavica udavila onu drugu.

„Berenika šalje stotinu ljudi u Rim, da obrazlože njen slučaj u senatu. Da je narod voli više nego vas i da Rim treba da je proglasi za faraona. Dojahao sam pre njih, ali ne zaostaju mnogo.“

Vidim kako je otac zanemio od straha.

„Moramo kući“, govorim. „Moraš da je kazniš i povратиš presto.“

„Bez rimske vojske?“, pita on. „To znači smrt.“

„Moramo da se vratimo u Egipat“, ne popuštam. „Kupićemo još ljudi kako se budemo približavali. Još ima nekih koji su nam verni a moju sestru niko ne voli.“

„Ne, treba mi rimska vojska“, uporan je on. „Ali Katon me upozorava da su rimski bogovi protiv mene. Pojavilo se znamenje. Bogovi ne žele da dobijemo rimske legije.“

„Sram te bilo! On je to rekao da bi podigao cenu. Rimski bogovi ionako ne mare za nas. Mi pripadamo našim sopstvenim bogovima. Mi smo nosioci njihove moći. Znaš to, tata.“

On stenje, nesiguran.

„Ne kupuj njihove legije.“

„A šta ćemo s dolaskom zastupnika tvoje sestre u Rim, čiji su džepovi puni zlata i mita?“

„Ti si i dalje bogatiji. Ti si faraon. A što se tiče njenih ljudi, tata, mrtvi ljudi ne mogu da obrazlažu u senatu.“

Gledam oca. On zna šta mora da učini, ako mu je do života. Ako mu je do mog života. Trepće i guta pljuvačku. Trlja i trlja ruke, dok mu koža ne postane crvena i bolna.

Naređujem robovima da se što brže sprema za povratak u Aleksandriju. Dok otac okleva i petlja, ja preuzimam uzde. Dok se oni pakuju i okupljaju konje, odlazim u Izidin hram, spremajući se da prinesem žrtvu, a sa sobom vodim samo Harmiju. Izida je moja boginja a ja sam njeno ovozemaljsko telo. Ona je najmoćnija od svih ženskih božanstava, majka zemlje i čarolije, udata za samu Smrt.* Češem se o njenu moć vrhovima prstiju.

Harmija i ja se zajedno vozimo do hrama u nosiljci. To je puštanje na volju koje se kod kuće ne bi trpelo, ali ovde niko ne primećuje. U svakom slučaju, osećam kako domaćinstvo drugačije gleda na mene. Dosad sam bila dragoceno i

* Jer je sestra i supruga Ozirisa, boga podzemnog sveta. (Prim. prev.)